

KULTŪRA

MENAS LITERATŪRA MOKSLAS

LAIKINAS LAIKAS

Žmonės, kurie gamtos ciklą keitimėsi išvelgia būties prasmę ir ramybę, savaip teisūs – iš tiesų, vasaros ir žiemos periodai, lėtas rudens artėjimas ir siautulingos pavasario pranašystės įtvirtina jausmą, kad pasaulis remiasi ciklišku gamtos gyvenimu, kuris yra aiškus, pastovus ir prognozuojamas.

Tačiau ar žmogus, kuris, pasak P. Creefto, yra unikali būtybė („Protingiausias tarp gyvūnų ir kvailiausias tarp angelų“), taigi būtybė, priklausanti ne tik materialiajai, bet ir dvasinei sferai, gali savo būties prasmę matuoti tik gamtos cikliškumu?.. Juk šitie ciklai dvasine prasme yra uždari ir klaustrofobiški, jie įsuka į nesibaigiantį uždara ratą, pilną gyvybės atsinaujinimo kančios.

Ar iš tiesų mes, žmonės, norime būti kaip tie augalai, kurie vėlų rudenį nuvysta, o pavasarį atželia, kad galėtų kartoti tą patį ciklą be jokių pakitimų, tam, kad tik gyventume?.. Jeigu nesame gamtos pokštas (man atrodo, kad nesame, nes gamta pernelyg pragmatiška, kad pokštautų, be to, ji neturi humoro jausmo), vadinasi, tai ne mūsų dalia – būti cikliško laiko įkaitais.

Jeigu esame Dievo kūriniai, sukurti pagal Jo paveikslą, kada nors turėtume išsiveržti iš šito cikliško laiko, iš užburto rato – mūsų laikas turi šauti į priekį kaip strėlė, paleista iš lanko. Taip lekia, ieškodamas savo šaltinio, šviesos spindulys. Taip skrenda per visatos tyrus žmogaus siela, išlaisvinta iš žemės priklausomybės, iš žemės atminties – visko, kas primena kartojimąsi, cikliškumą, ieškodama to, kas amžina, kas nesikeičia, kas nesikartoja.

O tąjį Nesikartojantįjį žmogaus protui sunku suvokti. Galbūt – neįmanoma. Todėl amžinybė mums tokia baisi, o laikinumas – toks paguodžiantis. Ir mes iš visų jėgų kabinamės į savo ciklišką laiką, nors ir matome, kad jis skirtas mūsų kūnui, o ne sielai, kad jis skirtas kaupti prisiminimams ir ryšiams, kuriuos, netekę cikliško laiko, neišvengiamai prarasime.

Sėdžiu kieme po tamsiais klevų vainikais, gaubiamo vakaro tylos, tik šalia maloniai rasoja šalto juodo „Grimbergeno“ taurė ir ant kalnelio, slepiamas tų pačių tamsių klevų ir juodžalių alyvų, psychoneurologinės lignoninės kieme, už vielinės tvoros klykteleli pacientas. Išsigandęs, apimtas pykčio ar nerimo, kamuojamas haliucinacijų ar savosios atminties; o gal protestuodamas prieš laiką, kuris teka sau, lyg gyvatė, įsikandusi uodegą, ir nežinia, kada tą uodegą paleis, kada atsivers properša, pro kurią bus galima pabėgti.

Klevai supa mane sunkia gyva siena, ir aš jaučiuosi kaip šuliny, ypač kai žiūriu į dangų – ten, pakilę iš Vilniaus oro uosto, skrenda lėktuvai, žiburiuojantys raudoni taškeliai. Nepavydžiu jais skrendantiems ir nesilgiu nematytų šalių, didelių miestų, šurmulingos minios, nors visa tai lyg ir turėtų patvirtinti, kad esame amžini ir nemirtingi savo mirtingame laike.

Kvapnus, giedantis, aistringas vasaros ciklas. Toks laikinas. Ir todėl toks gražus...

Renata Šerelytė

Algimantas Kunčius. Iš serijos „Debesų knyga“, 1995

ŠIAURĖS VASAROS

*Kelia vidudieniai smilgą ir svėrė,
Tolimas kelias – ligi nakties.
Greit ant beržo kaktos – iš upės išnėręs –
Vakaras mėlyną ranką uždės.*

*Balti rugiai atsistos gubosna.
Upėj klyks putinai raudonais aidais.
Šį aitrų vakarą mes rasom pasiklosma
Ir apsiklosma miglom kaip šilkais.*

*Ir kai juodai nusirpusių vasaros uogų
Rieškutės jau nebeišlaikys, –
Naktis, palinkus ant veido epušių sruogom,
Pirštais žvaigždiniais užspaus akis – – –*

Janina Degutytė

Šio šeštadienio Kultūros turinys

1-as psl. Renata Šerelytė. Laikinas laikas • **2-as psl. Virginija Babonaitė-Paplauskienė.** „Savąja poezija galiu sugrįžti tėvynėn..“ *In memoriam:* Julija Švabaitė-Gylienė (1921-2016) • **3-as psl. Loreta Timukienė.** Nupinsim margą šokių pynę (4). Šiaurės Amerikos lietuvių tautinių šokių švenčių istorija • **4-as psl. Astrida Petraitytė.** Jubiliejinis Thomo Manno festivalis • **5-as psl. Algis Vaškevičius.** Minint „Lituanikos“ skrydžio metines – paroda apie paminklus lakūnams S. Dariui ir S. Girėnui • **6-as psl. Literatūrinį gyvenimą JAV prisiminius.** Eglė Juodvalkė ir Vitaliją Bogutaitę kalbina Dalia Cidzikaitė • **7-as psl. Aldona Žemaitytė-Petrauskienė.** Meile spindinčios akys/ **Bronius Krivickas.** Vienas eilėraštis • **8-as psl. Loreta Timukienė.** Nupinsim margą šokių pynę (4). Tęsinys

Kitas „Kultūros“ numeris pasirodys rugsėjo 3 d.

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas 2016 m. suteikė 10 000 euro paramą šeštadieniniam „Draugo“ priedui „Kultūra“, projektui „Lietuvos kultūros sklaida ir kultūros paveldo išsaugojimas bei lietuvių puoselėjimas pasaulyje“

„Savąja poezija galiu sugrįžti tėvynėn ...“

Virginija Babonaitė-Paplauskienė

Šių metų liepos 22-ąją Čikagoje į amžinybę iškeliavo poetė, rašytoja, literatūros kritikė, ateitininkė, ateitininkų literatų korporacijos „Šatrija“ narė (pirmininkė) Julija Švabaitė-Gylienė. Prasmingą ir turiningą rašytojos kūrybinį kelią liudija jos kūriniai: Čikagoje ir Lietuvoje buvo išleistos poezijos knygos „Vynuogės ir kaktusai“ (1963), apysaka vaikams „Gabriuko užrašai“ (1973), „Septyni saulės patekėjimai“ (1974), „Vilties ledinė valtis“ (1981), romanas „Stikliniai ramentai“ (1985), laimėjęs „Draugo“ premiją. 1991 metais išėjusi poezijos rinktinė „Tu niekur neįėjai“ pelnė Lietuvos rašytojų draugijos premiją, 1994-aisiais ši premija teko knygai „Žiemos erškėtis“. 1996 metais J. Švabaitė-Gylienei buvo paskirta Vilkaviškio rajono Salomėjos Nėries premija. 2002 m. išleista poezijos knyga „Kur šią naktį nakvosī“; 2006 m. – humoristinių apsakymų knygelė „Draugų laivelis“. Paskutinė poetės knyga „Ant vėlių suolelio“ pasirodė 2007 metais Lietuvoje.

Julija Švabaitė gimė Suvalkijoje, Čyčkų kaime (Vilkaviškio rajone), netoliese buvo S. Nėries ir K. Bradūno tėviškės. Vėliau šeima persikėlė gyventi į Didžiųjų Šelvių kaimą. Poetiniai žodžiai pasėti ir subrandinti ramiose Suvalkijos lygumose, iš kurių iškeliauta siekti mokslo į Kauną, vėliau – į Prancūziją ir dar toliau į užjūrius. J. Švabaitės-Gylienės poetinis audinys atautas ilgesiu ir meile tėvų žemei. Ji rašė: „Mano eilėraščių šaltinis tai ten, kur teka S. Nėries apdainuota Širvinta, iš jos išteka mažyčiai upeliai, ten, kur Šelvė, Vilkauja, Šeimeną, kur man vaiko pasamoneje liko Alvido ežeras, kalneliai, Ripkevičiaus šilėlis...“ Kūrybinis kelias prasidėjo gimnazijoje, pagarsėjusioje išugdytais literatais – P. Orintaite, A. Vaičiulaičiu S. Nėrimi ir kt. Pirmuosius eilėraščius spausdino mokykliniame laikraštyje, o vėliau – žurnaluose „Ateitis“, „Ateities spinduliai“. Ištraukė į Ateitininkų draugiją, literatų būrelį, kuriuose vienas iš pagrindinių organizatorių buvo vyresnysis kaimynas, būsimasis poetas Kazys Bradūnas. Draugystė tęsėsi iki poeto mirties – jis liko jos patarėju, mokytoju, kritiku, bičiuliu. „Poezija ir daina mums, Vilkaviškio gimnazijos moksleiviams, buvo kaip duona ir druska. <...> Literatūros vakarai klėstėte klestėjo per metų metus,“ – rašė J. Švabaitė. Ji tapo dažna viešnia A. Vaičiulaičio namuose ir jo turtingos bibliotekos skaitytoja. Itin domino knygos prancūzų kalba, nes puoselėjo svajonę studijuoti šią kalbą ir literatūrą.

Kelerius metus pasimokiusi Kauno universitete, gavo stipendiją ir išvyko į Paryžių studijuoti prancūzų kalbos Prancūzų sąjungos (Alliance Française) mokykloje. Sėkmingai išlaikiusi egzaminus gavo pažymėjimą, suteikiantį teisę dėstyti šią kalbą mokykloje. Dokumentą pasirašė šios mokyklos prezidentas, žymus rašytojas Georges Duchamelis. J. Švabaitė tęsė studijas Vilniaus universitete, lankė profesoriaus V. Mykolaičio-Putino paskaitas. Studentiškas gyvenimas teikė džiaugsmingų patirimų: susipažino su gabiais literatais Broniumi Krivicku, Mamertu Indriliūnu, Alfonsu Nyka-Niliūnu, Vytautu Mačerniu, Eugenijumi Matuzevičiumi. Daug skaitė, smalsiai sėmėsi žinių, tačiau atžūsus antrai sovietų okupacijai studijas nutraukė. Kaip ir daugelis bendramokslų, J. Švabaitė 1944 metais kartu su vyru teisininku Jurgiu Gyliu išvyko į Vakarus. Gyveno skurdokai Austrijoje, vėliau Vokietijoje, sunkiomis sąlygomis augino vaikus, tačiau kūrybinė versmė spurdėjo širdyje. Likimas atsiuntė dar vieną ypatingą mokytoją ir patarėją – talentingą poetą Henriką Radauską. Pastarasis, kaip ir K. Bradūnas, įžvelgė J. Švabaitės-Gylienės talentą, skatino ją kurti patarinėdamas, kritikuodamas bei girdamas. Jos eilėraščiai buvo spausdinami „Aiduose“ ir „Žiburiuose“. 1949 metais Gylių šeima išvyko į tolimą Australiją. Egzotiškoje šalyje gyvenimą reikėjo kurti nuo pamatų. Čia jos didžiausias rūpestis buvo lietuvių kalbos išsaugojimas. Dirbo Melbourne lietuviškoje gimnazijoje, bendradarbiavo laikraštyje „Mūsų pastogė“. Namuose augo ketvertas vaikų, kuriems reikėjo nuolatinės globos ir meilės, kūrybai

Jono Kuprio nuotr.

likdavo tik nakties valandėlės. J. Švabaitė-Gylienė ilgėjosi aktyvaus kultūrinio veikimo, gėrėjosi Čikagos lietuvių bendruomenės visaverčiu gyvenimu, tad 1960 metais šeima persikėlė gyventi ten. Ji ištraukė į lituanistinės mokyklos darbus, dalyvavo „Margučio“ radijo kultūrinėse valandėlėse: rengė reportažus apie kultūrinį literatūrinį gyvenimą Amerikoje, dalijosi prisiminimais apie Nepriklausomą Lietuvą. Bendradarbiavo spaudoje – „Drauge“, „Lietuvių dienose“, „Aiduose“.

Amerikoje visa jėga prasiveržė jos kūrybos versmė – rašė ir leido apsakas, pasakojimus, poezijos knygas. 1985 metais išleistas kelerių metų darbas romanas „Stikliniai ramentai“ buvo kritikų palankiai sutiktas. Pirmą kartą išeivių literatūroje atvirai gvildinama alhokolizmo problema. Rašytoja pasirinko be galo sudėtingą temą – atvaizduoti dviejų menininkų gyvenimo peripetijas, išryškinant moters-kūrėjos skausmingą likimą. Kūrėja – tai motina, žmona, sesuo, jaučianti atsakomybę už artimą savo, už save, už lietuvių žodį egzilyje. Pagrindinė herojė – dailininkė Magdalena, bandanti iširtuoklystės liūno išgelbėti ir sugrąžinti į gyvenimą savo vyrą Tomą, siekiantį tapti žymiu rašytoju. Knygoje audžiamas realistinis dviejų menininkų gyvenimas su jų silpnybėmis, nespisėkimais, tragiškais įvykiais. J. Švabaitė-Gylienė teigė: „Poezijoje yra paties autoriaus gilus išgyvenimas, o romanas – plačia prasme tų išgyvenimų stebėjimas. Mano romanas tai bandymas sukurti lietuvių moterį – motiną – menininkę, ant savo silpnų pečių nešančią keleriopą gyvenimo našą.“

Labiausiai pamėgtas J. Švabaitės-Gylienės kūrybos žanras yra poezija, kuri ją pavergė nuo gimnazijos suolo. „Eilėraštyje svarbiausia mintis ir žodis, kuris turi skambėti kaip muzikos instrumentas, būti taupus, šviežias, reikalaujantis iš poeto didelio dvasios įtempimo. Gana siauruose eilėraščių rėmuose reikia sutalpinti plačius jausmų laukus, kartais visą didelį gyvenimą“. Ji teigė, kad jos poezija išpažintinė, čia atsispindi visas jos gyvenimas. Poetiniame audinyje įaustos vaikystės ir jaunystės reminiscencijos, išlikusios atmintyje motinos dainos, tėvo pasakojimai, nostalgški tėviškės vaizdai, Vilniaus siauros gatvelės, Lietuvos bažnyčių bokštai. Vaizdingu ir jautriu žodžiu poetė kalba apie naujus kontinentus, gyvenimą Australijoje, motinos ir žmonos vargus svečioje šalyje. Eilėraščiuose atsiveria niūri kasdienybė, susmulkėjimas svetur, moters menininkės begalinis troškimas kurti ir atspirti gyvenimo pilkumai. Pagrindinės temos – pa-

liktoji tėviškė, eilės skirtos artimiesiems, studijų draugams, mirusiems brangiems žmonėms. Ypatinga meilė išsakoma tėvui – jam parašytas visas eilėraščių ciklas ir dedikuotas ne vienas eilėraštis. Šį ciklą ypatingai vertino K. Bradūnas. Skausmingu refrenu skamba tėvynės praradimo sielvartas, išgyvenama begalinė kaltė prieš likusius ten artimuosius – tėvus, draugus. Per šias netektis išgrynintas nepakartojamas vienišumo ir pasimetimo chaotiškame pasaulyje motyvas. Jos savitai poezijai būdingas jausminis santūrumas ir brandus moteriškumas. Atskleisti ir šviesūs, permatomi, subtilūs giliai tikinčios moters jausmai, tačiau tai nėra vien jausminė poezija – protas ir jausmai sujungiami į vientisą kūrinį ir skamba gražiu širdies akordu. Užburia santūri poetės galvosena, stilingas lengvumas ir kalbos grožis – paprasti nuoširdūs žodžiai, plaukiantys iš pat širdies gelmių. J. Švabaitės-Gylienės kūrybos žodžiai augo, skleidėsi vaiskais žiedais ir sugulė į knygas. „Poezija – tai antrasis mano gyvenimas, tai tarytum terapija. Tačiau neturiu tos palaimintos dovanos, kad štai atsėdė ir jau gimsta naujas eilėraštis. Tai sunkus, sunkus kelias, kartais išnešiotas vieną kitą eilutę mėnesius, metus, kol susirikiuoja į eilėraščių, ir tai nesijauti juo patenkintas. Kurti dažnai paskatina konfliktas su savimi, su aplinka, kartais koks užgaulus žodis, nusivylimas žmogumi, koks sakiny, žinutė iš laikraščio, Tėvynės ilgesys, vargonų giesmė, liaudies daina“, – rašė kūrėja. Poetė viliasi ir tikisi, jog jei skaitytojas atras jos eilėse savo pasaulius – paguodžiančius, pakylėjančius nuo pilkos kasdienybės, atveriančius gėrio ir grožio pasaulius, tai jai buvo verta gyventi ir kurti.

Menininkė, keliaudama per daugelį kontinentų, panirdama į svetimas kultūras, visomis išgalėmis puoselėjo lietuvišką žodį. Poetiniame audinyje jos žodis ramiai santūrus, augintas ir puoselėtas, nuolat gaivintas ir girdytas gimtinių trykštančių šaltinių prisiminimais. Poetė rašė: „*Neesu atlaidi sau, o vis dėlto labai laiminga, kad savąja kuklia poezija galiu sugrįžti Tėvynėn... Šie mano eilėraščiai – lyg daugelio metų išpažintis tarp netekties, šiurkščios kasdienybės tėviškės ilgesio, keturių svetimų kraštų užaugintų vaikų rūpesčių, džiaugsmo. Poezija man – pasaulis, į kurį galiu atsiremti kiekvieną sunkią savo gyvenimo valandą*“. Poetė dovanoja mums „šviesą, viltį ir nuostabią širdies saulę“.

Julija Švabaitė-Gylienė grįžta į Tėvynę – savąja poezija, savo kūriniais. Kad pasilikėtų čia tol, kol bus gyvas lietuviškas žodis, kurį poetė taip jautriai juto ir išpažino. □

Nupinsim margą šokių pynę (4)

Šiaurės Amerikos lietuvių tautinių šokių švenčių istorija

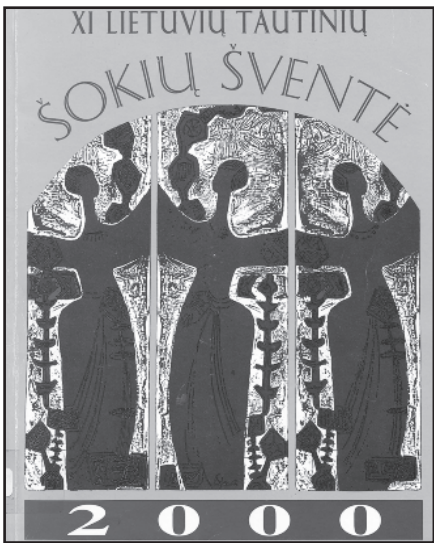
Į XII šokių šventę atvyko laikinai einantis Lietuvos Respublikos prezidento pareigas Artūras Paulauskas (antras iš d.).

Jaunieji šokėjai pasiruošę šokti.

Jono Kuprio nuotraukos

Loreta Timukienė

Leidinio redaktorė – Irena Ross

Tęsinys.

Pradžia 2016 m. liepos 9 d. „Kultūroje“

XI lietuvių tautinių šokių šventė

Po 12 metų pertraukos šventė vėl grįžo į Kanadą – Missisauga mieste esančiame „Hershey“ centre 2000 m. liepos 2 d. vykusio šventės sulaukė 1 678 šokėjų, šventės reikalais rūpinosi Ramūnės Sakalaitės-Jonaitienės ir Vinco Piečičio vadovaujamas komitetas. Pagrindiniame šventės viešbutyje „Constellation“ buvo išikūręs informacijos centras, vyko Toronto tautodailės instituto surengta turtinga paroda, sekmadienio ryte – pamaldos katalikams.

Vilniuje gyvenanti ir Missisaugoje dažnai vasaras praleidžianti choreografė Laimutė Kisielienė, sėkmingai pravedusi 3 Šokių dienos pasirodymus „Žalgirio“ stadione Vilniuje, XI šventės meno vadovams Ritai ir Juozui Karasiejams padėjo sudarant šventės programą. Šventė turėjo scenarijų – „Mano protėvių žemė“, programa buvo suskirstyta į kelias dalis. Pagal Lietuvoje vykstančias Šokių dienos programas sudarytoje šventės meninėje dalyje nebuvo darbo šokių, buvo atsisakyta šokėjų eisenos. Programa prasidėjo prologu „Protėvių žemė“ – pirmi du šokiai buvo skirti židinio ir ugnies garbiniui, taip grįžtant į pagonybės laikus. Antroje dalyje „Kai aš mažas buvau“ vaikai ir mokiniai sušoko 5 šo-

kiaus. Trečioje dalyje „Jau žiedeliai sumainyti“ buvo šokami vestuvių šokiai, tarp jų – ir „Vestuvinis šokis“, kurį profesionaliai pašoko Kauno Vytauto Didžiojo universiteto ansamblis „Žilvitis“, sulaukęs žiūrovų susižavėjimo. Po pertraukos ketvirtoje programos dalyje „Šoks šeimyna šokinį“ buvo atlikti 3 šokiai, kuriuos šoka visa šeima nuo jauniausio iki seniausio. Šventės pabaigai buvo pasirinkta tema „Ant tėvelio dvaro“, jai buvo parinkti rečiau šokami šokiai, paskutinis iš jų – „Suktinis“. Žiūrovai pasigedo tradiciniais jau tapusiu „Malūno“ ir „Blezdینگėlės“.

Šiai šventei Lietuvoje buvo padarytas muzikinis įrašas, taip pat iš Kauno kartu su šokėjais atvyko ir folklorinio ansamblio „Žilvitis“ orkestras, diriguojamas R. Urniežiaus. Jie pasikeisdami ir grojo visai programai, išskyrus vaikų šokius, kuriems taip pat Lietuvoje buvo padarytas M. K. Čiurlionio gimnazijos choro įrašas – vadovė E. Ganusauskienė.

„Šia švente užbaigtas XX šimtmetis, taip pat buvo džiaugsmingai paminėtas Lietuvos nepriklausomybės atstatymo dešimtmetis, tad buvo sulaukta daug svečių iš Lietuvos ir kitų šalių. Šventė pavyko,“ – po renginio buvo rašoma to meto „Drauge“ (2000–07–08).

XII lietuvių tautinių šokių šventė

Iš arti ir toli, šokame kartu visi

Po 8 metų pertraukos šokių šventė grįžo į Čikagą – 2004 m. liepos 3 d. ji šurmuliavo „Allstate“ arenoje Rosemonte miestelyje, joje dalyvavo 1 500

šokėjų, 40 grupių iš 22 JAV miestų ir Kanados, renginiu džiaugėsi 5 000 žiūrovų. Rengimo komitetui vadovavo Audronė Tamulienė, meno vadovė – Rasa Poskočimienė, šventės pranešėja – Alida Vitas. Muzikinius įrašus paruošė Lietuvių liaudies kultūros centras Vilniuje. Atidarymo iškilmės vyko birželio 30 d. miesto centre esančioje Daley Plaza, jas galėjo stebėti ir amerikiečiai, į iškilmės susirinko Čikagos bei apylinkių lietuviai, atvyko nemažai garbingų svečių: Lietuvos ambasadorius JAV Vygaudas Ušackas, krepšininkas Šarūnas Marčiulionis ir kt. Programoje pasirodė Lemonto „Spindulys“ ir svečiai iš Lietuvos – Nidos „Kalnapusė“, koncertavo kanklių ansamblis „Gabijs“.

Šventė vyko pagal tradicinį planą – visa, ko buvo atsisakyta XI šventėje, sugrįžo atgal. Vyko tautodailės paroda ir mugė, džiazo koncertas, susipažinimo vakaras (Navy Pier patalpose), katalikų ir evangelikų pamaldos, pokyliai jaunimui ir svečiams.

Dalyvavo šokėjai iš Brazilijos ir Lietuvos, pastarieji išsiskyrė savo drabužiais. Į šventę atvyko Illinois valstijos gubernatorius Richard Durbin, Kongreso narys John Shimkus, laikinai einantis Lietuvos prezidento pareigas Artūras Paulauskas, jis perdavė naujai perrinkto Lietuvos Respublikos prezidento Valdo Adamkaus linkėjimus.

Programa prasidėjo pasveikinimo šokiu „Labas vakaras, sveteliai“, to paties pavadinimu pavadintoje pirmoje dalyje šoko studentai, vaikai ir jaunieji. Žiūrovai plojimais sutiko „Blezdینگėlę“ ir „Subatėlę“, o pasigirdus „Malūno“ muzikai, visa salė sužėdė džiaugs-

mu. Daugiau nei pusę antros dalies, kuri vadinosi „Vakaruškos“, šokių atliko veteranų ir suaugusių grupių šokėjai. Buvo įdomu stebėti 50–70 metų šokėjus, judriai besisukančius šokio sūkurėje. Žiūrovams patiko klumpėmis apsiavusių studentų grupių vyrų atliktas „Pakeltkojis“ ir studentų sušokta „Pasiutpolkė“.

„Visos arenos grindys – vienas margas judesys. Suktinis sujungė visus šokėjus – kiek jų daug, kokie šviesūs visų veidai. Publika delnai įkaito nuo plojimo, o šokėjų kojos negalėjo sustoti, net kai nutilo paskutiniai muzikos akordai. Ar tai galima užmiršti?“ – straipsnyje „Šventei praėjus“ klausė Danutė Bindokienė („Draugas“, 2004–07–07).

XIII lietuvių tautinių šokių šventė

Šokim, trypkim džiaugsmo šoki!

Ši šventė vyko Los Angeles, University of Southern California, Galen Center auditorijoje 2008 m. liepos 4–6 d. Joje dalyvavo 1100 šokėjų iš 22 JAV miestų, iš Kanados: Hamiltono, Toronto ir 3 grupės iš Lietuvos, šventę stebėjo 3 000 žiūrovų. Organizacinio komiteto komandai vadovavo Jurgis Joga, Rimas Stočkus, Donatas Empakeris ir Danguolė Navickienė, meno vadovė – Danguolė Razutytė-Varnienė, tuo metu ėjusi ir LTŠI pirmininkės pareigas. Šventės pranešėjos – Sigutė Mikutaitytė-Miller ir garbės viešnia Rūta Kilmonytė-Lee. Už muzikinę šventės dalį buvo atsakingi Rimas Polikaitytė ir Auksuolė Jackūnaitė, vaido režisierius – Aloyzas Razutis.

Nukelta į 8 psl.

Ratelių raštai keitė vieni kitus

Jubiliejinis Thomo Manno festivalis

Nidos evangelikų bažnyčioje prasidėjo šįmetinis Thomo Manno festivalis.

Valdas Adamkus – nuolatinis festivalio globėjas

Festivalio org. nuotraukos

Astrida Petraitytė

Neteko dalyvauti pirmuosiuose Thomo Manno festivaliuose, bet galiu save laikyti senbuve: atvažiuoju Nidon kasmet būtent į festivalį jau, ko gero, daugiau nei dešimtmetį. Buvau įvairių pokyčių liudininkė (pvz., Vitaliją Jonušienę, ilgus metus vadovavusią ne tik TM muziejui, bei ir kultūros centrui, buvusią šio festivalio puoselėtoją nuo pradžių pradžios, prieš keletą metų pakeitė – kultūros centro direktorės ir festivalio organizatorės poste – jauna klaipėdietė istorikė Lina Motuzienė); galiu paliudyti ir tradicijų tąsą, perimamumą. Planuodama savąją išvyką Nidon žinau, kad festivalis bus dvikalbis (paralelinė lietuvių kalbai – vokiečių; vertimais – spausdintais ar sinchroniniais žodiniiais – būsime aprūpinti), gana intensyvus ir turiningas, jame persipins keturios programos: Žodžio (keletas pranešimų), Muzikos (kasvakariniai koncertai jaukioje evangelikų liuteronų bažnytelėje), Dailės (parodos – nuo istorinio paveldo iki šiuolaikinio meno – įvairiose erdvėse) ir Kino programa (vėlyvi filmų seansai, kurių aš paprastai į savo dienotvarkę neįtraukiu).

Galima buvo tikėtis, kad šiemetinis festivalis (liepos 16-23 d.) bus ypatingai šventinis: gi 20-asis. Taip pat reikėjo laukti Pirmojo pasaulinio karo aptarimo – tam įsipareigota dar 2014-aisiais ambicingai pradėjus penkių festivalių ciklą „Modernybės palikimas. 100 metų po Didžiojo karo“, kasmet įvardijant konkretesnę temą; šiemet ji lakoniška ir kartu talpi – „Žmogaus orumas“. Nesistengdama aprėpti visų festivalinių renginių, pasiūlysiu aptarti būtent šiuos du aspektus.

Jubiliejinis iškilmingumas

Neeilinių šiame festivalio statusą paliudijo aukštų svečių gausa atidarymo vakarą (oficialioji dalis su sveikinimo kalbėmis yra Pradžios koncerto *preliudija*). J. E. Valdas Adamkus yra nuolatinis festivalio globėjas ir kone kasmet taria sveikinimo žodį – ir šįkart jis, pasiremdamas Thomo Manno pavyzdžiu (išgintas nacionalsocialistų prarado Tėvyne, bet išlaikė orumą), išsakė pagiriamuosius žodžius tiek intelektualiajai festivalio tradicijai, tiek pasirinktos temos svarbai.

Visad žodį taria ir Neringos valdžia – šįkart meras Darius Jasaitis ypatingą dėmesį parodė būtent V. Adamkui, jį apdovanodamas padėkos raštu ir specialiu medaliu – už nuolatinę festivalio globą.

Ypatingu „garbės ženklu“ festivaliui, matyt, reikia laikyti Vokietijos Federacinės respublikos kultūros ir medijų ministrės Monikos Grütters dalyvavimą. Ji, prisimindama Thomo Manno likimą, be kita ko, paliudijo:

Vokietijoje iš dviejų diktatūrų – iš nacionalsocialistų teroro ir iš komunistinio VDR režimo – pasimokėme štai ko: kritika ir meno laisvė yra esminės demokratijos sąlygos (ministrės kalba pateikta puslapyje www.mann.lt). Žinoma, festivalį pasveikino ir viešnią lydėjęs Lietuvos kultūros ministras Šarūnas Birutis.

* * *

Tradicinė Thomo Manno bičiulių popietė – kai atseikėjama pagarbos duoklė *manianai*, šiaip festivaliui senokai atsikračius tiesioginių sąsajų su Thomu Manno – šįkart irgi buvo inspiruota jubiliejaus. Renginys pavadintas „Diskusija Thomo Manno kultūros centro 20 metų veikla“ – taigi siekta aprėpti platesnį lauką nei festivalis: 1997 m. Thomo Manno memorialiniame muziejuje įsikūręs kultūros centras vien jo organizavimu neapsiriboja. Tiesa, susidarė išpuodis, kad TM kultūros centro pradžių pradžia ženklinio kur kas intensyvesnė ir audringesnė veikla. Štai *diskusiją* moderavusi Ruth Leiserowitz pirmai jos daliai pakvietė prie centro ištakų stovėjusius literatūrologę Ireną Veisaitę ir istoriką Alvydą Nikžentaitį, ir pastarasis vis minėjo konferencijas, viena jų net buvusi (tuomet) itin sudėtinga, vyko saugant policijai – pirmąkart (matyt, Lietuvoje) nagrinėta holokausto tema. Antrajai šio pokalbio daliai pakviestos garbingos viešnios, ne vienu metu festivalyje regėtos – buvusios Goethe's instituto Lietuvoje vadovės Irmtraut Hubatsch (2003–2009 m. kadencija) ir Johanna Keller (2010–2015 m.); prie jų vėliau – palinkėjimus ateičiai išsakant – prisijungė ir Bertholdas Franke, šiuo metu vadovaujantis šiai institucijai visame Rytų Europos regione. Ir Hubatsch, ir Keller, primindamos jų iniciatyvą pakviestuosius iš Vokietijos lektorius ar organizuotus renginius, darsytą paliudijo reikšmingą Goethe's instituto indėlį Thomo Manno festivalin (štai ir šio festivalio Kino programos filmus – ir nebylius F. W. Murnau, ir kitus – pristato šis Vokietijos kultūrą propaguojantis institutas). O festivalio senbuviams turbūt atgijo ne vienas malonus išgyvenimas – štai man, pavyzdžiui, prieš akis iškilo susitikimas su Ulla Lachauer, kino režisiere ir rašytoja, aprašiusia ir lietuvininkės iš Bitėnų Lėnės Grigolaitytės gyvenimą.

Šiam renginiui skyrus tradicinį (kaip ir vienam pranešėjui) pusantros valandos laiką, matyt, nebuvo įmanoma provokuoti būtent *diskusijos* – prelegentai tiesiog pasisakė moderatorės užduodamais klausimais; tuo labiau neliko laiko susirinkusiems

įsiterpti (taip man, pavyzdžiui, liko neaišku, nuo ko policija buvo pasirengus ginti tos „nepatogiosios“ konferencijos dalyvius – nuo lietuvių nacionalistų?)

Pirmojo pasaulinio karo atgarsiai

Prieš festivalį Vilniuje surengtoje spaudos konferencijoje klaipėdietis istorikas Vasilijus Safronovas (festivalio atstovas spaudai) pirmiausia sužymėjo reikšminguosius, tragiškuosius 1916-ųjų metų taškus: Verdenas, mūšiai prie Somos... Pastaruoju vardu paženklintą tragiką suaktualino ir Thomo Manno kultūros centro kuratoriumo pirmininkė Ruth Leiserowitz, festivalio programėlės įvadiniam žodyje pažymėjusi: „1916 m. gegužę į kariuomenę paimtas Maxas Pechsteinas, ne sykį lankęsis Nidos dailininkų kolonijoje, kovojo Prancūzijoje, ruože prie Somos, kuriame per pusę metų milijonui kareivių buvo lemta paguldytu galvas.“ Taigi buvome orientuoti: trečiasis užsibrėžto ciklo festivalis chronologiškai atspindės trečiuosius Didžiojo karo metus...

Visgi atrodo, kad užsibrėžtasis „penkmečio planas“ pernelyg ambicingas, ne taip lengvai įgyvendinamas. Juk papildoma tema, regis, turėtų būti prizmė, per kurią žvelgiama į bendrąją temą, taigi reiktų laukti prieš mūsų akis išskleidžiamų žmogaus orumo Pirmojo pasaulinio karo metai pavyzdžių – pirmiausia Žodžio programoje (tradiciskai ji neša pagrindinį teminį krūvį)... Vis dėlto „Žmogaus orumas“, regis, tapo paraleline tema, tarsi mėginant festivalį pasodinti ant dviejų kėdžių... Tai pailiustravo ir garbaus svečio iš Vokietijos, žymaus politikos (kaip sakyta: Helmuto Kohlio laikais) Bernhardo Vogelio pranešimas „Žmogaus orumas neliečiamas“, šiaip prasmingas ir įdomus. Atsispyręs nuo „privalomo“ Pirmojo pasaulinio karo, pagvildenęs Thomo Manno požiūrį (prieštaringą) į karą ir demokratiją, pranešėjas savo dėmesį sutelkė į dabartinę orumo „juridinę apsaugą“ (įteisinimą šalių konstitucijose ir tarptautinėse chartijose).

Nukelta į 5 psl.

Thomas Mannas su šeima Nidoje

Atkelta iš 4 psl.

Žinia, yra bendresnių „militarinių“ temų, kurias nagrinėdamas negali apsiriboti vienu kuriuo karu. Taip Vilniaus universiteto profesorė, psichologė Danutė Gailienė aptardama karo traumas, jų medicininę ir psichologinę traktuotę – kitusią ir nevienareikšmę (ir kai kuriems medicams karo neurozes ir kitus sutrikimus nurašant kaip simuliaciją, dezertyravimą), natūralu, rėmėsi ne tik Pirmojo karo metų pavyzdžiais. Pranešėja priminė ir Vilniui reikšmingą savo profesinės veiklos dalį paskyrusį gydytoją Jozefą Franką, pirma kartą medicinos istorijoje analizavusį karo sukeltas „nervų ligas“ (jis buvo Napoelono karų amžininkas bei liudininkas), ir Antrojo pasaulinio, net ir mūsų, buvusių sovietinių kareivėlių, traumas Afganistane...

(Negražu sakyti, bet skaudžią kurdų temą, kurią pristatė žurnalistas Pawełas Smoleńskis (Lenkija), šiame kontekste laikau nesusipratiimu.)

Paprastai festivalio tema labiausiai atliepiama būtent Žodžio programoje – kitos, regis, nėra spraudžiamos į privalomus rėmus. Vis dėlto Pirmojo pasaulinio karo motyvai nuskambėjo ir *menuose*. Štai Muzikos programoje – kaip visad aukšto lygio, jos kuratorei Vytautei Markeliūnienei išlaikant pirmtakės Onos Narbutienės užduotą toną – vieno vakaro koncertas buvo įvardytas: „1916-ųjų kontekstai“. Tiesa, tiesiogiai apie karą nebuvo byloti – kompozitoriai Hansas Pfitzneris (1869–1949), Ferruccio Busoni (1866–1924) ir Claude’as Debussy (1862–1918) pristatyti tiesiog kaip šio europinio sukrėtimo amžininkai. Beje, atlikėjai – violončelistas Julianas Bachmanas (Vokietija) ir pianistė Gryta Tatorytė (Lietuva-Vokietija), tęsiantys studijas Karlsruhės aukštojoje muzikos mokykloje, galima sakyti, simboliškai paliudijo šio festivalio „dvigubą pilietybę“.

O jau Dailės programoje, šalia visų kitų parodų, tiesiogiai paliudytas Pirmasis pasaulinis – jo atgarsiai būtent Vilniuje. Pristatydama parodą „Cornelia Gurlitt: širdies kelionė. Vilnius vokiečių ekspresionistės akimis 1915–1917“ L. Motuzienė pasidžiaugė laiku gautu patarimu kreiptis į Valstybinį Vilniaus Gaono žydų muziejų. Kuršių nerijos istorijos muziejuje surengtos parodos eksponatai – būtent šio muziejaus nuosavybė, dar papildyti iš privačių kolekcijų. Ir muziejaus darbuotoja Ieva Šadzevičienė, ir litografijų rinkinį jam padovanojęs Hubertas Portzas pasidalijo mintimis apie talentingą, tragiško likimo dailininkę C. Gurlitt (1890–1919), Vilniuje – jau vokiečių kariuomenės užimtame – dirbusią slauge, būtent čia susidomėjusią judaizmu, suartėjusią su žydais... Ekspresyvius, tragiškos persmelktus Gurlitt darbus ekspozicijoje papildė tuomečio Vilniaus nuotraukos, darytos vokiečių kariuomenės fotografo generolo H. Von Eichhoro... Ištis galėjome pajusti laikmečio atmosferą – ir ne tik tragiškos persmelktą: štai iš prierašų po nuotraukomis patyrėme, kad karo ligoninės valgykla bent šiuo tuo sušėlpdavo ir daugybę vietinių vargšų...

P.S. Siunčiu šį tekstą prieš festivalio *Pabaigos koncertą* (23 d.) – numanydama, kad ir gražių padėkos žodžių bus pasakyta, ir Čiurlionio kvartetas nepriekaištingai sugrieš baigiamąjį akordą...

Minint „Lituanicos“ skrydžio metines – paroda apie paminklus lakūnams S. Dariui ir S. Girėnui

Algis Vaškevičius

Liepos viduryje kaip ir kiekvienais metais buvo minimos lakūnų Stepono Dariaus ir Stasio Girėno skrydžio per Atlantą metinės. Nuo to istorinio tragiško skrydžio praėjo jau 83-eji metai, bet jis iki šiol prisimenamas, kasmet vyksta minėjimai ir Lietuvoje, ir Jungtinėse Amerikos Valstijose, iš kur į Lietuvą skrido lakūnai.

Šiemet skrydis paminėtas Aviacijos muziejuje Kaune, kur surengta ypatinga paroda apie paminklus S. Dariui ir S. Girėnui. Muziejininkas Jonas Čepas dirbo daugiau kaip pusmetį, kol surinko daug retos, unikaliros medžiagos ir su pagalbinkais parengė šią parodą. Kai gausiai susirinkusios auditorijos muziejuje jis paklausė, kiek yra paminklų drąsiesiems lakūnams, daugelis įvardijo 8 ar 10, o jų, pasak J. Čepo yra dvylika – ir Lietuvoje, ir Amerikoje.

„Paminklai lakūnams buvo pradėti kurti iš karto po jų žūties Soldino miške 1933 metais. Pats pirmasis buvo pastatytas Babbuose tais pačiais 1933-aisiais, bet apie jį žinių buvo mažai, išlikę vos pora atvirukų, tas paminklas 1965 metais buvo sugriautas ir tik 1989-aisiais vėl atstatytas. Medžiaga teko rinkti po kruopelę, surasti žmones, kurie kažką atsimena. Džiaugiuosi, kad pavyko parengti visus dvylika standų“, – pasakojo J. Čepas.

Įdomi ir lakūnų įamžinimo Anykščiuose, ant Puntuko akmens istorija. Pasakojama, kad paminklo statybos iniciatorius Tomas Zauka vokiečių okupacijos metais vienoje Kauno kavinų gerdamas kavą išgirdo, kaip tarpusavyje kalbėjosi du vokiečiai ir vienas jų, skulptorius, pasakė, kad prie Anykščių yra didelis akmuo, kuriame po vokiečių pergales būtų galima iškalti vieno iš nacių ideologų Alfredo Rozenbergo atvaizdą.

T. Zaukai kilusi mintis tame akmenyje įamžinti žuvusius lakūnus. Aplink Puntuką buvo sukalta daržinė ir yra išlikusi tai įamžinusi nuotrauka. Karo meto sąlygomis lakūnų atvaizdus akmenyje sukūrė skulptorius Bronius Pundzius, paminklas buvo atidengtas 1943 metų liepos 16 dieną, minint „Lituanicos“ žūties 10-ąsias metines.

Po žūties S. Dariaus ir S. Girėno kūnai buvo laikomi Kauno Vytauto Didžiojo universiteto medicinos fakulteto rūsyje, 1937 metais perkelti į specialiai pastatytą mauzoliejų Kauno kapinėse, bet ten išbuvo vos pora metų ir prsidėjus Lietuvos okupacijai vėl buvo perkelti į medicinos fakulteto rūšį. Mauzoliejus 1959 metais buvo nugriautas, o lakūnų palaikai dabar ilsisi Kauno Aukštųjų Šančių karių kapinėse, kapą puošia skulptoriaus Vytauto Mačiuikos 1968 metais sukurtas paminklas.

Lakūnų atminimas įamžintas ir Lenkijoje, Soldino miške, kur nukrito „Lituanika“. Čia paminklas buvo atidengtas 1936-ųjų liepos 17 dieną iš Vokietijos 99-eriems metams išnuomojus žemės sklypą. Yra užfiksuota, kad šis paminklas kainavo 18 534 litus. Toje vietoje, kur rastas S. Dariaus kūnas, stovi koplytstulpis, kurį sukūrė du Marijampolės amatų mokyklos meistrai.

Išpūdingas paminklas Atlanto nuglėtojams puošia ir Kauną, Ažuolyną.

„Lituanicos“ kopija Aviacijos muziejuje

Jis atidengtas 1993 metų liepos 17-ąją, minint skrydžio 60-ąsias metines. Paminklui konkursą laimėjęs skulptorius Juozas Šlivinskas panaudojo dar 1937 metais sukurta B. Pundziaus projektą, prie jo suprojektuotų sparnų priderinęs lakūnų atvaizdus. Išpūdingo dydžio paminklui panaudota 243 kubiniai metrai granito, į 28 eiles suguldyta 280 akmenų.

„Sukurti šį paminklą mane labiausiai įkvėpė 1983 metais pastatytas režisieriaus Raimondo Vabalo filmas „Skrydis per Atlantą“. Buvo keli konkurso turai, iš pradžių aš nelaimėjau, po to nusišypsojo sėkmė ir gavau 100 dienų paminklui sukurti. Dirbome dieną ir naktį, ir bendromis pastangomis gimė, manau, neblogas rezultatas“, – sakė minėjime dalyvavęs skulptorius J. Šlivinskas.

Paminklų narsiesiems lakūnams yra ir Jungtinėse Amerikos Valstijose. Vienas jų pastatytas New Yorke, Brooklyno aikštėje. Paminklas iš pilko granito buvo atidengtas 1958 metų spalio 19 dieną, iškilimėse dalyvavo apie 600 žmonių. Į paminklo pamatus yra įdėta kapsulė su „Lituanicos“ skrydžio istorija ir aukotojų sąrašu.

Lietuvių lakūnai yra įamžinti ir Indijos valstijoje, Beverly Shores mieste. Vietos lietuviams 1967 metais kilo idėja įamžinti Nepriklausomos Lietuvos valstybės 50-ąsias metines, tad buvo nutarta įkurti „Lituanicos“ parką, jame pastatyti modernistinį skulptoriaus Juozo Bakio paminklą, vaizduojantį sudužusią „Lituaniką“, o krantinėje pritvirtinti memorialinę lentą su skrydžio per Atlantą istorija anglų kalba. Parkas buvo atidarytas 1971 metų liepos 18 dieną. Parodoje galima pamatyti ir nuotrauką, kuriame įamžintas šio projekto organizacinis komitetas.

Čikagoje, Marquette parke stovi išpūdingas paminklas S. Dariui ir S. Girėnui, kuris buvo atidengtas 1935 metų liepos 28 dieną. Šis paminklas Amerikos lietuviams kainavo 11 450 dolerių. Čia jau daugelį metų prisimenant „Lituanicos“ skrydį vyksta minėjimai. Šį kartą renginį Kaune susirinkę dalyviai galėjo pamatyti filmuotą me-

džiagą, kurioje įamžinta, kaip prie paminklo 1972 metais apsilanko ten viešėjusi Stepono Dariaus dukra Nijolė Dariūtė-Maštarienė ir jo sesuo Konstancija Stulpinienė, kaip jos pagerbia savo tėvo ir brolio atminimą.

Paminklų narsiesiems lakūnams yra pastatyta ir daugiau – apie visus juos yra pasakojama naujojoje parodoje Lietuvos aviacijos muziejuje. O renginio metu buvo prisiminta lakūnų biografija, S. Dariaus nuopelnai Lietuvos sportui, nes būtent jis į Lietuvą iš Amerikos atgabeno krepšinio bei beisbolo žaidimų idėją, daug kalbėta apie Bridgeport rajoną, Chicago, kuriame buvo įsikūręs S. Darius su tėvais ir kur tada gyveno apie 100 tūkstančių lietuvių. Muziejaus istorijos ir leidybos skyriaus vedėjas Gytis Ramoška pasakojo, kaip lakūnai rengėsi skrydžiui, kaip rinko jam lėšas iš Amerikos lietuvių.

„Šis istorinis skrydis ištis buvo ypatingas, nes labai daug prisidėjo ir prie Lietuvos aviacijos vystymosi. Jau daug metų vyksta lakūnų atminimo įamžinimo darbai, jų žygdarbis nuolat prisimenamas, mūsų muziejus nuolat sulaukia daug lankytojų, kurie domisi „Lituanika“, – pasakojo G. Ramoška.

Taip pat minėjimo metu pasidailinta prisiminimais, kaip 1983 metais buvo kuriamas filmas „Skrydis per Atlantą“, sumušęs visus populiarumo rekordus – turbūt kiekvienas lietuvis žiūrėjo šį filmą kelis kartus. Liudininkai papasakojo, kaip buvo renkamos vietos filmavimui, kaip žinomas lakūnas Vladas Kengsaila kūrė „Lituanicos“ kopiją, kuri buvo naudojama filme, dabar yra saugoma šiame muziejuje ir iki šiol tebeskaido.

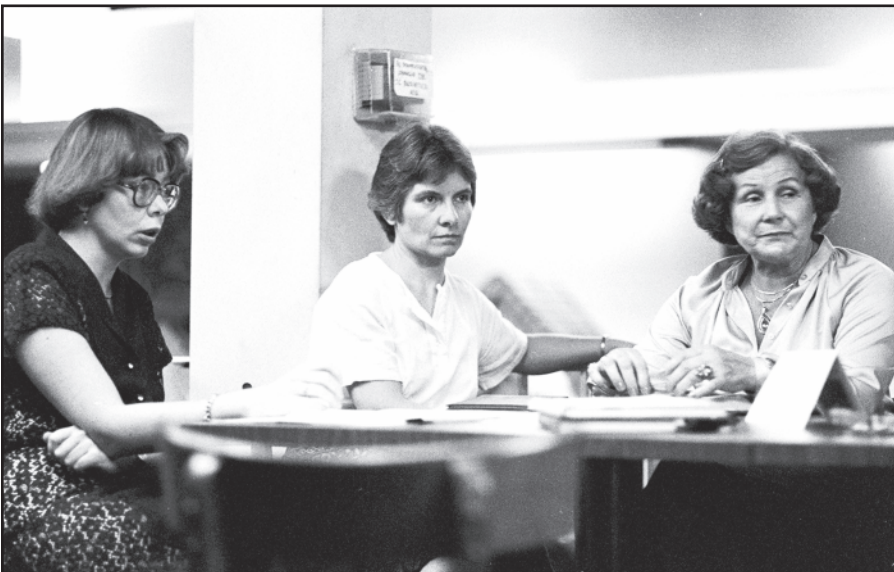
Lakūnas Juozas Rimkevičius, dalyvavęs kuriant filmą, papasakojo ir linksmybų atsitikimų iš filmavimo aikštelių. Jis muziejui atvežė dovanų – lūžusį lėktuvo, kuris buvo panaudotas filmavimuose, sraigą. Tas sraigas lūžo, kai filmuojant reikėjo atlikti avarinį lėktuvo sustojimą. „Skrydis per Atlantą“ buvo filmuojamas ir prie Rygos, ir Klaipėdoje, ir Kuršių Nerijoje. □

Paroda, skirta legendinių lakūnų paminklams.

Algio Vaškevičiaus nuotraukos

Literatūrinį gyvenimą JAV prisiminus

Eglė Juodvalkė, Marija Stankus-Saulaitis ir Julija Švabaitė-Gylienė, 1980 m. Poezijos dienos Čikagoje

Nijolė Baronienė, Aloyzas Baronas ir Vitalija Bogutaitė-Keblienė, 1980 m. Poezijos dienos Čikagoje

Šią vasarą Šiaurės Amerikos lietuvių tautinių šokių šventės metu vykęs poezijos vakaras ne vienam renginio dalyviui sugrąžino prisiminimus apie prieš keletą dešimtmečių Amerikos rytiniame pakraštyje, o taip pat Čikagoje ir Los Angeles besiskleidusį literatūrinį gyvenimą. Vakare negalėjusios dalyvauti dvi rašytojos – Vitalija Bogutaitė-Keblienė ir Eglė Juodvalkė – sutiko apie tuos laikus, pasak vienos jų, tikrą lietuvių poezijos išeivijoje „karštymetį“, ir savo pirmuosius bandymus literatūroje pasidalinti atsakydamos į el. laišku pateiktus klausimus.

Vitalija Bogutaitė-Keblienė: „Poezijai įtaką darė gyvenimas“

Literatūrinis gyvenimas buvo gyvas, įdomus ir įvairus. Rytiniam pakrašty, Baltimorės, New Yorko ir Bostono trikampyje, gyveno mūsų literatūros dieji. Baltimorėj gyveno Bradūnas, Niliūnas, Volertas, New Yorke – kun. Andriekus, Bostone – Girnius, Gustaitis, Santvaras, Vašingtone – Radauskas. Žodžiu, susisiekti ir bendrauti nebuvo sunku. Suaugusieji buvo per daug užsiėmę. Dirbo, kad pragyventų. Laisvalaikiu rašė. Bradūnas buvo tas, kuris suko tą visą ratą. Vyko literatūros vakarai. Kiek pamenu, juos daugiausia organizavo Bradūnas. Tuo laiku mažai kas turėjo televizorius – buvo laiko skaityti ir domėtis, kas dedasi aplinkui.

Man liko atminty vienas Lietuvių Namų salėje vykęs literatūros vakaras, kuriame dalyvavo beveik visi žinomiausi poetai. Turbūt pirmą ir paskutinį kartą ten teko girdėti Niliūną. Paprastai jis nesirodavo. Buvo labai uždaras žmogus.

Iš to laiko rašytojų man patiko Niliūnas, Nagys, Liūnė Sutema, Mackus, Radauskas, Bradūnas. Sunku pasakyti, kodėl patiko, gal kad jie kalbėjo man suprantama kalba? Tikrai negalėčiau pasakyti, kas darė įtaką mano kūrybai. Buvau gerai susipažinus su Mackaus, Liūnės Sutemos poezija ir labai man ji patiko. Tikriausiai įtaką darė gyvenimas. Kuo labiau akiratis plėtėja, tuo plačiau atsiskleidžia nauji horizontai.

Mano rimta pradžia literatūrinio gyvenimo buvo Baltimorėj. Bradūno dėka išvydau pasaulį. Savo kūrybą rodydavau tik jam. Juo pasitikėjau. Be jo globos ir raginimo kažin ar būčiau tą dariusi. Jaunam žmogui reikia patarimų ir globos. Bradūnas visada rasdavo laiko patarti, pamokyti. Jam ir šiandien esu už tai dėkinga.

Studijos, darbas ir rašymas užėmė visą mano laiką. Baltimorėj gyvenau nuo 1950 iki 1956 metų. Miestas buvo tada įdomus. Savita architektūra, kultūra ir įdomi praeitis. Tiesa, netoli mūsų namų buvo Edgaro A. Poe kapas. Kiekvieną savaitgalį ant jo kapo kažkas padėdavo raudoną rožę. Unikalu.

Eglė Juodvalkė: „Poezijos dienos pasitarnavo“

Pirmuosius mano lietuviškus eilėraščius paskelbė ateitininkų žurnalas „Ateitis“, kai man suėjo šešiolika metų. Nebuvau ateitininkė, bet jau domėjausi korporacija „Neo-Lithuania“, į kurią ir įstojau. Maždaug tuo pačiu metu parašiau pirmąsias eiles anglų kalba, bet neturėjau kam jų siųsti, tad rašiau „į stalčių“. Būdama devyniolikos metų, susidomėjau Santaros-Šviesos organizacija, dalyvavau suvažiavime, kuris vyko Tabor Farmoje rugsėjo pirmąjį, Amerikos Darbo dienos savaitgalį, jei gerai atsimenu, nuo ketvirtadienio vakaro iki sekmadienio

popietės. Nuo ryto klausėmės paskaitų, diskutavome literatūros, istorijos, filosofijos klausimais, vakarais džiaugėmės kultūrinėmis programomis ir bendravome iki paryčių.

Jau Čikagoje poetė Liūnė Sutema kartą surengė pas save vakarą jauniems poetams, į kurį paragino atsinešti savo eilių. Mūsų dauguma, jei ne visi, tą vakarą pirmą kartą garsiai skaitėme savo eiles.

Poezijos dienas iš pradžių rengė Kazys Bradūnas ir, berods, Algimantas Kezys. 1981 m. Poezijos dienosose buvo paminėtos antologijos „Žemė“, kurią sudarė penkių žemininkų poetų – Juozo Kėkšto, Kazio Bradūno, Henriko Nagio, Alfonso Nykos-Niliūno ir Vytauto Mačernio – eilės, trisdešimtųjų metų. 1988 metais „Aiduose“ apžvalgininkas minėjo, kad tais metais įvyko penkioliktosios Poezijos dienos. Po Bradūno JAV LB Kultūros tarybai 1997 m. pradėjo vadovauti nepaprastai veikli pirmininkė Marija Remienė. Ji pradėjo ruošti dvidienes poezijos šventes dviejose vietose: Čikagos lietuvių Jaunimo centre ir Lemonto Pasaulio lietuvių centre, ir tai darė iki 2006 metų, savo trečiosios kadencijos taryboje pabaigos.

Poezijos dienos buvo nepaprastos reikšmės kultūrinis įvykis visai lietuvių išeivijai. Vienais metais gegužės vakarą dalyvavo satyros ir humoro teatras „Antras kaimas“, kitą – iš Kanados pakviestas Henrikas Nagys. Kitą kartą į poezijos vakarą Marija Remienė sukviėtė poetes. Tai buvo pats literatūros kūrėjų karštymetis, nes toliau eiles rašė Lietuvoje prieš Antrąjį pasaulinį karą išryškėję poetai: Bernardas Brazdžionis, Kazys Bradūnas, Henrikas Nagys, Liūnė Sutema, Vladas Šlaitas ir kiti. Jau reiškėsi ir jaunesni poetai – Algimantas Mackus, Vitalija Bogutaitė, Marija Saulaitytė, Danguolė Sadūnaitė. Po jų pirmus žingsnius žengė tokie kaip Austė Pečiūraitė, Teresė Pautieniūtė ir aš pati. Po to poezijos horizonte pasirodė Ginta Remeikytė ir Vainis Aleksa. Visas mūsų pastangas ypač rėmė Kazys Bradūnas.

Poezijos dienų rengėjai Bradūnas, Marija Remienė ir kiti kviesdavo dalyvius savo nuožiūra. Nuo rengėjų priklausydavo vakaro ar popietės programa, paramos kreipdavosi į lietuvių ir įvairius renginius skatinančius fondus. Po pirmos kadencijos Marija Remienė į Poezijos dienas pradėjo kviešti poetus iš Lietuvos, kaip antai, Vytautą Bložę, Nijolę Miliauskaitę, Sigitą Gedą. Salė visuomet buvo pilna, žmonės patenkinti. Dar vėliau viendienį „Poezijos pavasari“ pradėjo rengti ir rengia iki dabar Lietuvių rašytojų draugijos pirmininkė Stasė Petersonienė. Turėjau laimės kelis kartus skaityti savo eiles Poezijos dienosose. Buvau labai patenkinta susitikusi poetus, apie kuriuos skaičiau literatūros vadovėliuose ir kurių eilių mokiausi šeštadieninėje mokykloje. Apskritai visada jaučiausi skatinama ir klausytojų, ir vyresnių poetų ir poečių. Manimi ir mano eilėmis buvo rūpinamasi. Trūko tik mano amžiaus rašančiųjų, jų buvo nedaug ir ne visi gyveno Čikagoje. Rašiau baltas eiles, nerimuotas. Kartais ir forma, ir stilius buvo sunkiau suprantami žmonėms, kurie prie tokios poezijos nebuvo pripratę. Bet stengėmės, kad mūsų publika ne tik Maironį pažintų, bet ir mus, jaunesnius poetus ir poetes. Poezijos dienos ir mums, ir jiems tuo pasitarnavo.

Poezijos dienos 1980 m. Jaunimo centre Čikagoje.

Jono Kuprio nuotraukos

Rašytojas kalbino **Dalia Cidzikaitė**

Meile spindinčios akys

Aldona**Žemaitytė-Petrauskienė**

Šitokia būsimo teksto antraštė – ne egzaltacija ir ne poezija. Tokias akis retsykliais matau labai kasdienėje aplinkoje, tarp Dzūkijos miškų glūdinčiame Kasčiūnų vienkiemyje, kurio šeimininkas yra Juozas Jakavonis, buvęs partizanas Tigras. (Kasčiūnų Jakavonio nereikia painioti su Seimo nariu Gedimynu Jakavoniu – tarp jų nėra jokių giminystės ryšių.)

Varėnos rajone Jakavonių pavardė yra labai paplitusi, bet Juozas Jakavonis iš Kasčiūnų, pas kurį iš įvairių kraštų traukia būriai jaunų ir jau pagyvenusių žmonių, yra išskirtinis. Jis garsus savo likimu, savo išmintim, savo pareiga ir meile Tėvynei. Taip pat meile kiekvienam žmogui, net tam, kuris kada nors jį arba jo šeimą yra nuskriaudęs. Juozas Jakavonis net papildė Dievo įsakymą, liepiantį mylėti savo artimą kaip patį save. Jis artimą myli labiau – save nuskriausdamas...

Ištisus metus, labiausiai vasarą, erdvus Kasčiūnų Jakavonio kiemas būna pilnas svečių, nes vieni iš kitų žmonės sužino apie tame kieme, už tvarto, ant Merkio aukšto kranto stūksantį partizanų bunkerį – vadavietę. Mat 1945–1946 metais tame bunkeryje gyveno, kūrė planus, leido laikraštį Dzūkijos partizanų vadai Juozas Vitkus-Kazimieraitis ir Adolfas Ramanauskas-Vanagas. Apie tai daug rašyta, apie tai žmonės sužino vieni iš kitų, be to, yra išleista Juozo Jakavonio knyga „Šalia mirties“, kurioje aprašyta J. Jakavonio jaunystė būnant partizanų vadų ryšininku ir jo kankinystė, kai jaunuolis buvo sribų sučiuptas, kankintas iš pradžių Merkinės, paskui Lukiškių kalėjimuose, pagaliau išsiųstas į Tolimuosius Rytus, į vario kasyklas, kur po žeme ir antžeminiuose barakuose patyrė šaltį, badą, muštą ir kitas nežmoniškas gyvenimo sąlygas.

Stulbina šio žmogaus ištvermė, mokėjimas į viską žiūrėti su meile ir atida, su atlaidumu net savo kankintojams. Stulbina ir jo atmintis, gebėjimas užburiančiai pasakoti, prisiminti anuos baisesius metus net su smulkmenomis. Stulbina jo inteligencija, gerumas kiekvienam, kas prie jo prisiliečia. Tą gerumą patyrė ir „dzūkų pulkucis“, kai per šiemetinį Juozo Jakavonio gimtadienį, liepos 10-tą dieną, Kasčiūnų vienkiemyje kėlė valstybinę ir istorinę (vytautinę) vėliavas. Vieną iš tų vėliavų „pulkucis“ Jakavoniui ir padovanojęs. Ir iškėlęs ant aukšto stiebo, kurį taip pat parūpinęs...

Taigi abi vėliavos prie Jakavonių trobos plešėuoja jau ne vieneri metai, o erdvi seklyčia tapo nelyginant partizaniskų relikvijų muziejumi. Bet „dzūkų pulkucis“, literatūriškai sakant, *pulkutis*, pirmiausia eina ne į trobą, o prie bunkerio-vadavietės, kad būtent ten dar ir dar kartą pasiklaustų senojo partizano pasakojimų apie praėjusius, Lietuvai tragiškus laikus. Taip tarsi užtvirtina savo sąmonėje tai, ko negalima užmiršti, kas neturi išnykti nei iš galvos, nei iš širdies, nes privalu perduoti savo palikuonims arba savo mokiniams. Tam „pulkutiui“ vadovauja energingas Alytaus švietimo skyriaus vedėjas Vytuolis Valūnas. Šalia jo – ištikimas toms pačioms idėjoms A. Ramanausko-Vanago gimnazijos direktoriaus pavaduotojas Aleksandras Kirilovas. Čia pat ir jaunutė, bet išmintinga istorijos magistrantė Greta Kučinskaitė, VDU apgynusi disertaciją apie Dzūkijos partizanų kovų įamžinimą.

Pulkutis negali apsieiti be kariškių: šalia kitų stovi jaunatviškas atsargos pulkininkas, vilnietis Arūnas Dudavičius, Lietuvos šaulių sąjungos Alytaus skyriaus atstovas Gintaras Lučinskas, kuris rašo knygas apie partizaninį karą. Pulkutyje surado vietą ir neseniai į Šaulių sąjungą įsirašęs Jonas Ar-

„Dzūkų pulkucis“ su Juozu Jakavoniu prie paminklinio bunkerio. Iš k.: Gintautas Tebėra, Aleksandras Kirilovas, Aldona Žemaitytė, Donatas Stulgys, Arūnas Dudavičius, Alfredas Neciunskas, Juozas Jakavonis, jo dukra Angelė, Gintaras Lučinskas, Greta Kučinskaitė, Jonas Arbačiauskas, „dzūkų pulkucio“ vadas Vytuolis Valūnas.

Eglės Keliuotytės nuotr.

bačiauskas. Greta jų ir Donatas Stulgys, Dainavos apygardos pirmosios rinktinės 107 kuopos vadas. Pulkutį papildė alytiškis verslininkas Virmantas Jaciunskas ir du merkiniečiai – Merkinės seniūnas Gintautas Tebėra bei šių eilučių autorė, save jau laikanti pusiau dzūke, pusiau vilniete...

Taigi pirmiausia – prie Bunkerio: jame įruošta kukli ekspozicija iš partizaninio laikmečio daiktų liukučių: rašomoji mašinėlė, laiko nublukinti partizanų leisti laikraštėliai, sukalti gultai, stalas... Šalia bunkerio suolas, ant kurio mėgsta pasėdėti atvykėliai, šnekučiuodamiesi su šio miniatiūrinio muziejaus sargu Juozu Jakavoniu. Ant vis labiau žemėn tupiančio tvarto galinės sienos kabo stendas su partizanų vadų nuotraukomis...

Merkys ties Kasčiūnų vienkiemiu daro vingį, varydamas savo sraivius vandenį, per kuriuos brisdavo anuometiniai partizanai, kad jų pėdsakų neliktų išdavikiškoje žemės pėdoje. Ar ne šioje vietoje per upę brendančius partizanus filmavo Vytautas V. Landsbergis savo filmui „Trispalvis“?..

Juozas Jakavonis pasakoja ir pasakoja, jo atmintis išlaikiusi menkiausias smulkmenas iš prieš kelis dešimtmečius vykusio dramatiško gyvenimo. Šiemet senajam partizanui sukako devyniasdešimt vieneri, bet jo balsas skaidrus kaip Merkio vanduo, jo tamsios akys žiburiuoja užburiančia meile viskam, kas Dievo sutverta šiame stebuklingame mūsų pasaulyje. Prieš pora metų gaisro metu viena akis buvo negrįžtamai sužalota, bet kita žiburiuoja už abi. Tai yra tikras stebuklas. Manau, kad būtent šis kilnia ir atlaidžia net priešams meile paženklintas pasakotojas, nelyginant pasakininkas, kaip magnetas pritraukia į vienkiemį tiek daug žmonių. Ir dar manau, kad mes, kurie jį lankome, kurie jo pasakojimų klausomės, turėtume jį dar labiau branginti, labiau mylėti, nes jo meilė yra visa apimanti.

Vienkiemio šeimininkams – ponui Juozui ir jo žmonai Zosei galbūt daugiau rūpestingumo galėtų rodyti ir gausūs lankytojai. Nėra nė vienos dienos, kad pavieniui ar būriais neužsuktų aplankyti bunkerio ir jo sergėtojo Juozo Jakavonio... Dažnai lankytojai vėsioje svetainėje vaišinami kava, arbata ir pyragu. O ar dažnai mes pas Jakavonius ateiname su lauktuvėmis?..

Gera, kad aplinkos tvarkymu pagaliau susirūpino Alytaus kariškiai, nes ilgus metus, kol pajėgė, erdviame kieme ir aplink kiemą žolę pjaudavo pats devyniasdešimties link keliaujantis Kasčiūnų šeimininkas. Dabar jį jau pavaduoja žentas Antanas, pasukom atlekiantis iš Druskininkų ir vėl kaip vėjas

skubantis prie savo reikalų.

Tą dieną, kai Juozas Jakavonis šventė savo gimtadienį, savo kompiuteryje radau knygos „Šalia mirties“ mecenato Jurgio Biručio laišką, atkeliavusį iš Amerikos. Jame buvo žinia, kad J. Birutis, tolimos didelės valstybės atstovas, jau rengiasi remti ir kitą knygą, kurią rengia Dzūkijos partizanų vado Juozo Vitkaus-Kazimieraičio vaikaitis Gintaras Vitkus, Jėzuitų provincijolas Lietuvai ir Latvijai. Gyvenimo karuselė sukasi gerumo ir pagalbos vieni kitiems kryptimi. O tai yra tiesiog gyvybiškai būtina mums, dvidešimt pirmojo amžiaus vaikams. □

Bronius Krivickas

* * *

*Kai audroj giria viršūnėm tvojas,
Kai itūžę medžiai liemenim
Plakasi, o žemė ties šaknim
Drebančiom ir pertemptom kilnojas,*

*Kai lyg tvanas žemėn liejas lietūs,
Kai liepsnoja skliautas įstabiai
Ir kai pušys, plyšdamos skambiai,
Puola, žaibui žerinčiam palietus, –*

*Pasitempk, kad vėtra nepalenktų,
O jei žaibas pakely partrenktų,
Vėl pakilk ir vėl keliauk toliau,*

*Nes, jei būsi atkaklus ir kietas,
Lyg iš plieno atstangaus nulietas,
Tu laimėsi kovą pagaliau.*

Šokių švenčių istorija

Atkelta iš 3 psl.

Pasibaigus XII Lietuvių tautinių šokių šventei, tiek šokėjai, tiek žiūrovai kalbėjo, kad kitą šventę reikia ruošti Los Angeles. Atrodo, neapsiriktą – vietiniai lietuviai drauge su „Spindulio“ vadove Danguole Razuityte-Varniene surengė iškilią ir džiaugsmingą šventę. Ji pasižymėjo organizuotumu ir meniškumu. Atvykusias savų vadovų jau paruoštas tautinių šokių vaikų, jaunuolių ir vyresniųjų grupes meno vadovė D. Varnienė kartu su padėjėjais L. Ringiene, S. Barysiene ir T. Mikuckiu sujungė į vientisą meninį kūrinį. Iš viso žiūrovai išvydo 28 tautinius šokius, programai buvo parinkti jau tradiciniais tapę ir šokėjų bei žiūrovų pamėgti šokiai bei keli Lietuvos choreografų pasiūlyti šokiai, kuriuos mokydami šokėjai turėjo progą susipažinti ir su Lietuvoje vykstančių švenčių repertuaru. Rezultatas pasiektas! Programa, kurią sudarė dvi dalys „Pavasaris – džiaugsmo sėjėjas“ ir „Vasaros darbų pynė“, prasidėjo tradicine „Kepurine“. Greiti šokiai lyg kokie kaleidoskopo simetriniai deriniai viliojo akį ir ausį. Orūs, elegantiški šokiai, tokie kaip „Blezdingėlė“, „Eisim, sesulės“ ir kiti bei pirmą kartą šventėje šokamas Onos Razutienės sukurta „Vainikų šokis“ užbūrė žiūrovus grakščiais,

XIII šokių šventės leidinio redaktorės – Zita Petkienė, Rasa Matulaitytė

darniais judesiais, pritaikyta lyrine muzika.

Maloni staigmena buvo grupės GIRO dailininkų Gintaro Jociaus ir Rolando Kiaulevičiaus bei Stasio Pinkaus sukurta didingos gaidžio, ožio ir rugių bobos, puodo ir ugnies katilo skulptūros, kurios, įvežtos į aikštės vidurį, paryškino toms temoms skirtus šokius. Aloyzas Razutis ypač kūrybingai prisidėjo prie šventės apipavidalinimo, panaudodamas šviesos ir kitus šokių aikštės puošimo elementus. Rūta Kilmonytė-Lee puikiai išlaikė žiūrovų dėmesį. Perskaičiusi gubernatoriaus Arnoldo Schwarzeneggerio sveikinimą, pareiškė: „Kokiu gražiu lietuvišku būdu švenčiam ir Amerikos gimtadienį!“. Ši šventė pritraukė nemažai lietuvių kilmės šokėjų ir žiūrovų, tad išpūdziai apie mūsų šokius bei tradicijas pasiekė ir platesnį amerikiečių ratą.

XIII šokių šventės svečiai ir rengėjai

Programos pabaigoje šokant „Rugio giesmę“, vyresnieji šokėjai inėse pabaigtuvių vainikus, po to jaunimas džiaugsmingai įsuko visų atliekamo ir žiūrovų labai mėgstamo „Malūno“ sparnus, šalia kurių sukosi ir maži malūnėliai! Žiūrovai džiaugėsi ir plojmais įvertino spektaklį, o pokylio metu atsistoję plojo D. Varnienei ir visiems šventės rengėjams.

Šventę parėmė Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vyriausybės, kaliforniečiai sutelkė lėšų svečiams iš Lietuvos į šventę atskraidinti. Šventėje dalyvavo Lietuvos liaudies kultūros centro direktorius Saulius Liausa, choreografės Snieguolė Einikytė, Laimutė Kisielienė, Birutė Brazdžiūtė, Ilona Baltikauskaitė, Živilė Adomaitienė. Svečiams buvo sudaryta progą ne tik drauge pašokti, bet ir pabendrauti su mūsų šokėjais bei jų vadovais.

„Svarbiausia buvo šokis. Šokiai atlikti tikrai labai gražiai: lietuviškais raštais, ratais, malūnais – lietuviškais motyvais.<...> Aš iš pradžių galvojau, kadangi jau vyksta Pasaulio lietuvių šokių šventė Lietuvoj, tai čia ji kaip ir praranda prasmę. Bet pamačius dalyvių tūkstantį ir kelis šimtus, supratau, kad į Lietuvą jie visi neatvažiuos. Ir jeigu žmonės suvažiuoja ir džiaugiasi, ir šokdami šūkauja, ploja, juokiasi, klykauja, vadinasi, to reikia. Tai buvo gyva. Aš pamačiau daug išpūdingų dalykų, ko Lietuvoj nemačiau,“ – tokius šventės išpūdžius išsakė viešnia iš Vilniaus aktorė Dalia Uzdilaitė straipsnyje „Ir aš ten buvau, šokau, tryptau...“ („Amerikos lietuvis“).

XIV lietuvių tautinių šokių šventė

Ši šventė vyko 2012 m. liepos 1 dieną Bostone, „Agganis“ arenoje, joje šoko 1 774 šokėjai iš 50 šokių grupių, atstovaujančių Lietuvai, Lenkijai, Didžiąjai Britanijai, Švedijai, Brazilijai, Kanadai bei JAV (atvyko šokėjai iš 18 valstijų). Smagų renginį stebėjo beveik 6 000 žiūrovų. Šventės organizavimu

rūpinosi Mariaus Žiaugros vadovaujamas komitetas, už meninę dalį buvo atsakingi Vida Brazaitytė ir Romas Jonušonis, aikštės vadovas – Gintaras Grinkevičius, šventės pranešėjai – Greta Šmidt ir Kęstutis Daugirdas. Vaizdinis apipavidalinimas – Ričardas Širvinskas. Muzika: Vilniaus universiteto dainų ir šokių ansamblis (choreografė – Indrė Alaburdienė, meno vadovas – Eugenijus Čiplys, choro vadovė – Dovilė Mačiukaitė), vaizdo techninis direktorius – Romas Šležas.

Šokėjus ir dalyvius ketvirtadienio vakarą pradžiugino Vilniaus universiteto dainų ir šokių ansamblio pasirodymas, gausaus šokių mokytojų būrio sulaukė penktadienio vakarą „Sheraton“ viešbučio salėje vykęs mokytojų priėmimas. Šventėje dalyvavo Užsienio reikalų ministerijos Užsienio lietuvių departamento direktorius Arvydas Daunoravičius, LR ambasadoriai JAV bei Kanadoje Žygimantas Pavilionis ir Gintė Damušytė. Šventėje svečio teisėmis dalyvavęs choreografas iš Lietuvos dr. Vidmantas Mačiulskis neslėpė, jog Bostono šventės renginiuose dalyvauja, norėdamas pasisemti ir patirties, kaip rengti tokius renginius. Tuo labiau kad šventėje dalyvavo tokios tautinių šokių žinovės kaip Genovaitė Breichmanienė ir Laima Kisielienė.

„Skriski skriski, Lietuvėlėn/ Tu, gandreli baltas,/ Ten į aukštą drebulėlę/ Lizdas tau įkeltas...“ – tokiu prologu prasidėjo šventės koncertinė programa „Su saulele kėliau...“, o „Prologo“ šokių sušoko balerina Mantė Baliutavičiūtė. Po jo visą areną „nutūpė gervės“ – merginos studentės. Ratelis keitė ratelį, grupė – grupę. Antra šventės dalis prasidėjo Kupolinėmis ir kvietimu Joninių burtams – Joninės šventė ir jaunas, ir senas. Dviejose programos dalyse – „Žemele, kelk“ ir „Apjuoskim derlių šokių pyne“ – buvo sušokti 25 šokiai, nemažai iš jų – jaunatviški ir modernūs, kai kas pasigedo senoviškų, tačiau visa renginio aplinka buvo puiki. Gražiai šventę pa-

įvairino Vilniaus universiteto dainų ir šokių ansamblis. Neliko nušaly ir visoje Amerikoje garsūs Bostono kraibai – pora jų apsirėdė tautinės trispalvės spalvomis ir atrėpliojo į „Agganis“ areną.

Visą šokių šventės savaitgalį netrūko renginių, pradedant šokių mokytojų pagerbimu penktadienio vakare ir baigiant šeštadienio bei sekmadienio renginiais „Sheraton“ viešbutyje, kur koncertavo šiuolaikinės muzikos Amerikos lietuviai atlikėjai.

„Daugelis pasisakiusiųjų dėkojo organizatoriams ir šokėjams už gražią šventę, tačiau turėjo ir pastabų. Smažiausia buvo išgirsti jaunų žmonių tvirtinimą, kad jie atvažiuos ir į kitą šokių šventę“, – taip po renginio rašė Laima Apanavičienė straipsnyje „Apie šventę iš žiūrovo kėdės“ („Draugas“, 2012-07-14). O čikagiškis Algis Kasniūnas dalijosi tokiais šventės išpūdziais: „Visada smagu atvažiuoti į tokius didelius renginius ir susitikti su senais draugais, susirasti naujų. Juk turbūt niekur daugiau tiek lietuvių Amerikoje nesusirenka, kiek į tokias tautines šventes.“ („Amerikos lietuvis“ 2012-07-15). □

Ruošiant straipsnį naudota Lituanistikos tyrimo ir studijų centro, Lietuvių tautinių šokių instituto ir laikraščio „Draugas“ archyvinė medžiaga.

Smagiai sukasi „Malūno“ sparnai